

hil tamen interest ad virtualem revelationem ; sitne ex principio clarè, vel obscurè revelato.

Obj. Non manet Theologia in hæretico, ergo etiam non manet in beato. Consequentia patet; ideo enim non manet in hæretico; quia per hæresin amittit fidem, ex quâ Theologia sumit sua principia certa; atqui etiam in beato non manet fides; ergo neque scientia in fide fundata: ut est Theologia.

R. Negando consequentiam; disparitas est, quod in hæretico non maneat fides, nec aliquid succedat, quod suppleat fidem, per quod veritates revelatæ certitudinem habeant tantam, ut ex illis demonstrativè deduci possit conclusio scientifica, homo autem ex viâ hâc perveniens ad Patriam omnes veritates revelatas, quas hic mediante fide cognoscebat obscurè in ænigmate, ibi clarè videt in speculo divinitatis, ex quibus veritatibus clarè in speculo divinitatis cognitæ per Theologiam hic in Patriâ acquisitam conclusiones lumine naturali longè perfectiori modo quam hic in viâ deducere poterit.

Inst. Non manet Theologia cessantibus principiis Theologiæ, quæ juxtâ dicta sunt articuli fidei.

R. Principia Theologiæ essentialia sunt articuli fidei, ut fidei N. qui fidei Con. Sed sunt veritates revelatæ sive obscurè pro statu viæ, sive clarè pro statu patriæ.

DISPUTATIO II.

De essentiâ Dei & ejus attributis in genere.

Illud prædicatum, quod intellectui rem aliquam consideranti primò occurrit, velut proprium & peculiare; ex quo deinde cætera, quæ eidem rei conveniunt, deducuntur vocatur essentia ab essendo vel quod sit illud, quo res talis est, vel quod ultimus ejus actus sit existere, alia verò quæ ad primum consequuntur dicuntur attributa. Hinc quia per analogiam

ad res creatas de Deo & divinis intellectus humanus alia prædicata ut ex primo aliquo consequentia intelligit, inquirat essentiam & attributa Dei.

Q U Æ S T I O I.

In quo formaliter consistit essentia Dei?

Suppono 1. Licet in Deo omnia sint una & simplicissima entitas, ubi non intervenit oppositio relationum, quia tamen illa una simplicissima divina substantia æquivaleret pluribus perfectionibus, quæ in rebus creatis realiter distinguuntur, quam æquivalentiam nos vocamus distinctionem virtuales, hinc intellectus noster cum fundamento in re distinguit unam perfectionem ab aliâ, concipiendo unam perfectionem per modum naturæ sive essentiæ (in quo nullam facimus distinctionem) & alias per modum proprietatis & attributi, quæ secundum nostrum modum concipiendi ad naturam consequuntur.

Suppono 2. Perfectiones, quæ sunt in creatis, duobus modis inter se distinguuntur: aliquæ distinguuntur ex genere suo: quia respiciunt diversa objecta formalia & ista pertinent ad diversas lineas ex suâ formali ratione; sic intellectus, voluntas, justitia & misericordia ex genere suo distinguuntur: aliæ perfectiones distinguuntur inter se magis ob limitationem subjecti, quam ex suâ ratione formali: quia licet pertineant ad eandem lineam, cum tamen subjectum sit ita limitatum, ut non possit habere omnes actualitates ejusdem lineæ identificatas, inter se distinguuntur: sic in creatis realiter distinguuntur volitio & voluntas, essentia & existentia, intellectus & intellectio.

Suppono 3. Ut aliquæ perfectiones in Deo distinguantur virtualiter, requiritur, ut illæ æquivalent diversis perfectionibus creatis ex genere suo in Creaturâ distinctis vel pertinentibus ad diversas lineas: quoties enim

enim

DE ESSEN. DEI & EJUS ATTRIBUT. IN GEN, 35
enim una formalitas præstat propria plurium actualita-
rum ejusdem lineæ non æquivalet iis ut pluribus, sed ut
unum sunt, quatenus spectant ad unam lineam; quando
autem æquivalet pluribus ad diversas lineas pertinenti-
bus, perfectiones in Deo multiplicantur virtualiter;
cujus fundamentum est: quod quascunque perfectio-
nes divinas debeamus concipere per modum purissimæ
actualitatis in illâ lineâ, ut; si concipis unum, debes
concipere omnem possibilem & infinitam perfectio-
nem, quæ in lineâ unitatis haberi potest, si concipis
essentiam, debes concipere omnem actualitatem lineæ
essendi; ex quo sequitur: quod quamvis in creatis in-
tellectus & intellectio distinguantur, quia tamen non
pertinent ad diversas lineas, ideò in Deo intellectus &
intellectio non distinguuntur formaliter, sed solâ di-
stinctione rationis desumptâ ex ordine ad creaturas &
ex modo concipiendi res divinas per analogiam ad res
creatas. Item: quamvis in Creaturis conceptus essen-
tiæ distinguatur à conceptu naturæ: quia conceptus
essentiæ fit per ordinem ad esse vel existere: est enim
essentia principium radicale existendi; naturæ concep-
tus fit per ordinem ad operari: natura enim est princi-
pium radicale operandi, quod operari in Creaturis
realiter distinguitur ab existere, attamen in Deo natu-
ra seu radix operandi non est virtualiter distincta ab
ipsâ operatione, quia spectant ad eandem lineam. Item
essentia vel radix existendi non est virtualiter distincta
ab existentia ex eâdem ratione, ideoque nec natura in
Deo distinguitur virtualiter ab essentiâ, cum ratio na-
turæ & essentiæ in rebus creatis non distinguantur ex
genere suo, quamvis etiam essentia actuata per esse
adhuc sit in potentiâ ad operationem: eò quod essen-
tia creata non sit actus purus, attamen Deus actus pu-
rissimus in lineâ essendi non potest concipi cum poten-
tia ad existentiam vel ipsam operationem & ex hoc nul-

lum potest esse fundamentum ponendi distinctionem virtuales inter essentiam Dei & naturam Dei.

Suppono 4. 3. requiruntur conditiones ad naturæ vel essentiæ divinæ constitutum 1. Ut sit prædicatum essentialiter intrinsecum distinctivum ab omni alio. 2dò. Ut sit prima radix non formalis sed virtualis, in quam per rationem nostram cum fundamento in re omnia alia prædicata ultimè reducuntur non solum operationum sed etiam attributorum, à quibus virtualiter distinguitur, quemadmodum rationale in homine est radix formalis operationum & proprietatum, quæ hominis speciem consequuntur. 3. Ut exprimat gradum divinæ vitæ actualissimæ & perfectissimæ: quia natura viventis est ipsum radicale & substantiale principium vitæ, seu principium quò vivens per se vivit & movetur &c. Tandiu ergo non exprimitur specifica natura viventis, ut ab aliâ omni naturâ distincta, quamdiu gradus vitæ non exprimitur; atqui Deus vel natura Dei non tantum est natura primi entis, sed etiam primi viventis; ergo pro constitutivo non debet statui prædicatum, quod solum exprimit perfectionem & gradum entis increati, qui gradus est transcendens omnem perfectionem divinam, sed etiam gradum vitæ increatæ & perfectissimæ.

DICO. *In Deo... ex necessitate sequitur, quod ipsum ejus intelligere sit ejus essentia & ejus esse.* S. Th. hic Q. 14. a. 4. in O.

Probatur 1. Illud est formale constitutum naturæ divinæ, quod est primum & per se principium operationis propriæ Deo: quia natura est principium radicale motus & quietis vel operationum, & in Deo non distinguitur virtualiter ab essentiâ; atqui gradus intelligendi est principium propriæ & primæ operationis in Deo: quia propria & prima operatio in Deo est intelligere: propria quidem, quia est maximè spiri-
tualis

De Am. De
vultu segregata
operum voluntat
essentia & di
constitutum div
ille: gradu
ita expressas,
an Deus sit sic
sicut essentialiter
cum primum a
dum & ceteris
conceptus esse
neam formale
attributum est d
essentia de pro
essentia de mente
vel intellectuales tu
ratio imaginis Dei in
intellectuales immen
tellectuales, que
Propter virtutem
quod operatio dicit
tunc 1do rationem
operans constitutum
hæc duo etiam inven
non formaliter sed em
tunc dicitur equivale
vel intellectio creata
cum intelligere divina
cum suo ratione opera
operationis secundum qu
quod habet formalitate
concedit præsupponi
principium intelligens,
egressum: sed intellectio
inquantum ad intelligere

DE ESSEN. DEI & EJUS ATTRIBUT. IN GEN. 37
tualis & segregata à potentialitate, prima etiam; quia
operatio voluntatis supponit intelligere, siquidem ab
eo regulatur & dirigitur; ergo gradus intelligendi est
constitutivum divinæ naturæ.

Adde: gradus intelligendi habet omnes conditiones
suprà expressas, nam 1. est prædicatum essentiale Dei,
cum Deus sit substantia maximè spiritualis & immateria-
lis cui essentiale est esse intellectivum. 2. Est prædica-
tum primum ab aliis prædicatis in Deo virtualiter distin-
ctum & cæterorum radix: quia in Deo non datur alius
conceptus antecedens intellectualitatem & ad illam li-
neam formaliter non pertinens & ità virtualiter à cæteris
attributis est distinctus 3. Vita intellectualis est perfe-
ctissima & gradus intelligendi est perfectior gradibus
essendi & vivendi. Demum solæ Creaturæ rationales
vel intellectuales sunt factæ ad imaginem Dei, quæ
ratio imaginis Dei in hoc consistit, quod Creaturæ in-
tellectuales imitentur Deum & illi assimilentur in in-
tellectualitate, quæ est quasi ultima differentia Dei.

Pro meliori intelligentiâ conclusionis observandum;
quod operatio dicat duo: 1. mò egressionem ab ope-
rante 2. dò rationem actus ultimi seu secundi, per quem
operans constituitur in ultimâ perfectione operandi;
hæc duo etiam inveniuntur in actu intellectionis divinæ
non formaliter sed eminenter hoc est: actus intellectio-
nis divinæ æquivalet omni illi, quod habet operatio
vel intellectio creata absque imperfectionibus, jam
autem intelligere divinum non constituit naturam divi-
nam sub ratione operationis vel quatenus æquivalet
operationi secundum quod est egressio ab operante:
quia sub hâc formalitate secundum nostrum modum
conciipiendi præsupponit aliquid prius in Deo vid.
principium intelligens, à quo operatio intellectionis
egreditur; sed intellectio constituit naturam divinam,
inquantum est intelligere actualissimum completum,

per

per se subsistens in genere intellectuali : quia constitutum naturæ perfectissimæ intellectualis debet esse ultima actualitas lineæ intellectualis : cum actui puro & viventi infinite perfecto debeat tribui ultima & perfectissima actualitas in lineâ vitæ intellectualis. Fundatur hæc in Doctrinâ S. Th. qui loc. cit. dicit : *in Deo intellectus & id, quod intelligitur, & species intelligibilis & ipsum intelligere sunt omnino unum & idem.* Igitur cum intellectus Dei sit ipsum intelligere : siquidem non nisi per modum actûs secundi concipi potest ; intellectum verò sive objectum connaturale per se primò specificativum & terminativum est essentia divina ut virtualiter ab attributis distincta, sequitur, quod absque ullâ distinctione virtuali in Deo identificentur essentia & intelligere & Q. 18. a. 3. ad 2. dicit : Deum ità esse suum vivere, sicut est suum esse & intelligere : sicut ergo formalissima est identitas inter divinam essentiam & esse, ità etiam inter essentiam & intelligere, ac proinde intelligere erit prædicatum summè intrinsicum ipsi essentiæ.

Obj. I. Ss. PP. docent nomen : *qui est* maximè esse proprium Dei : quia explicat divinam essentiam cumulando omnes perfectiones ; ergo divina essentia consistit in cumulo omnium perfectionum ; cum sit essentia velens in omni genere infinite perfectum ;

Re. Distinguendo ant. nomen, *qui est* : est maximè proprium Deo secundum essentiam physicè spectatam prout ab omni Creaturâ distinctam Con. Secundum essentiam Dei metaphysicè spectatam N. nomen *qui est*, si sumatur physicè, formaliter involvit totam perfectionem essendi, si sumatur metaphysicè vid. pro illo, quod in ente illo infinite perfecto est primum juxtà nostrum modum concipiendi & radix omnium perfectionum, sic continet omnes perfectiones radicaliter & implicite, quamvis igitur essentia Dei sit for-

ma-

De his De
materia in
tempore dicit
natura &
deus aliam
dicit, ideoc
natura Dei con
an debeat co
plicitè, qua
implicite.
Obj. 2. S
sentiam per
tiam, Epist
8. 11. 1
lupponas
dignu Creat
natura in a
de, autem enim
linea divinam esse
sentientia itricè
dignere ab omni eo
omnialia perfection
dentia; atqui esse
omnes perfectiones
& quicquid in Deo
divina quatenus est
tam, constituitur i
essentiam independe
ven est natura & ta
non constituitur per
sunt communis nat
per naturalium in
Obj. 3. Omnis o
operari: sed intelle
esse præponit suu
natura sententia; et
natura constituit.

DE ESSEN. DEI & EJUS ATTRIBUT. IN GEN. 39
maliter infinita in omni genere, attamen in conceptu metaphysico dicit solùm explicitè infinitam perfectionem in genere & lineâ essendi, cæteras autem perfectiones aliarum linearum dicit solùm implicitè & radicaliter, ideoque malè dicitur, quod essentia metaphysica Dei consistat in cumulo omnium perfectionum, cum debeat constitui in aliquâ perfectione infinitâ explicitè, quæ cæteras perfectiones infinitas contineat implicitè.

Obj. 2. Scriptura & Ss. PP. exprimunt divinam essentiam per esse à se seu per rationem entis per essentiam. Ergo essentia constituitur bene in ente à se.

R. Ss. PP. loqui sapiùs de essentjâ Dei largius sumptâ quatenus habet rationem transcendentis & distinguitur à Creaturis non verò de divina essentia, ut est radix divinorum attributorum ab illis virtualiter distincta; nullum enim prædicatum transcendens potest constituere divinam essentiam; quia prædicatum constitutum essentiaæ strictè sumptæ debet illam non solum distinguere ab omni eo, quod non est Deus, sed etiam ab omni aliâ perfectione, quæ non est formaliter divina essentia; atqui esse à se est prædicatum transcendens omnes perfectiones omnesque lineas attributales Dei, & quidquid in Deo est, est ens à se; substantia igitur divina quatenus est ens increatum à Creaturis distinctum, constituitur formaliter per ens à se sive ens per essentiam independens ab omni causa, quatenus autem est natura & radix divinorum attributorum, sic non constituitur per rationem entis à se, cum hæc ratio sit communis naturæ, attributis & relationibus, sed per actualissimum intelligere divinum.

Obj. 3. Omnis operatio præsupponit principium operandi: sed intellectio est quædam vitalis operatio; ergo præsupponit suum principium radicale, quod est natura & essentia; ergo naturam & essentiam non formaliter constituit.

R. Distinguendo maj. Omnis operatio limitata & creata præsupponit principium **Con.** Operatio illimitata & increata **N.** Ratio enim emanationis comitatur operationem, quatenus est limitata, & tam in suo fieri quam in esse dependet à suo agente, quod in agente increato non reperitur.

Ob. 4. Sicut de essentia relationis est esse ad alium, ità de essentia operationis est dimanare ab alio tanquam principio vel formaliter vel virtualiter distincto; sed intellectio divina est vera operatio naturæ divinæ; ergo etiam de essentia ipsius est, quod sit à principio virtualiter; sed principium virtuale est ratione prius; ergo etiam natura divina est prior ratione quam intelligere.

R. Negando paritatem: cum enim esse ad alium non involvat imperfectionem, ideò relationis ratio in Deo manet, esse autem ab alio involvit imperfectionem dependentiæ, ideò prædicatum operationis vitalis in Deo non dicit esse ab alio; sicut ergo in divinis datur generatio, quæ non est mutatio, quia ratio mutationis solum convenit generationi viventis, quatenus involvit potentialitatem; ità etiam datur formaliter in divinis operatio quæ non est egressio tanquam à principio & actu primo: quia hæc ratio egressio involvit oppositionem ad principium, à quo egreditur & procedit formaliter, ac solum convenit operationi creatæ, quæ est permixta potentialitate.

Obj. 5. Gratia sanctificans est participatio naturæ divinæ, & tamen non est participatio intellectiois divinæ: quia per visionem beatificam aut lumen gloriæ participat creatura divinam intellectualitatem & intellectioem; ergo divina natura non consistit in intelligere.

R. Distinguendo maj. Gratia sanctificans est participatio divinæ naturæ adæquata **N.** inadæquata **Con.** tria habet in se intelligere divinum absque distinctione virtuali

De Ess. Dei
 intelligit in se
 Quia ratio intel-
 ligit in se
 quæ omnia
 divina & illi
 impero divina
 in fundata in
 diu in creatura
 cum autem
 per visio divina
 participat lumen
 lumen participat
 Ob. 6. Intel-
 lectus intelligit
 per se aliquid,
 ergo intelligere
 divinam.
 R. N. Intel-
 lectus, qui
 majorem cum
 deo intellectus
 rationis cum
 non intellectum,
 2. O. cum Deo
 aliquid per se, oportet
 esse per se
 Ob. 7. Essentia di-
 vinitatem: æqui-
 parum proprium
 eternum, eternum,
 quia est per essentiam
 R. Distinguendo
 proprium vel medi-
 um intellectus N. per

DE ESSEN. DEI & EJUS ATTRIBUT. IN GEN 41
tuali simplicissimè identincata. 1mò. Quod sit actus
secundus vel vita in actu secundo intellectiva. 2dò.
Quod sit virtus intelligendi proxima. 3tìd. Quod
sit ipsa radix intelligendi nullam aliam præsuppo-
nens, quæ omnia in se intrinsecè omninò indistin-
cta divisim & distinctè à creaturis participantur, &
ideo per ordinem ad creaturas distinguuntur ratione,
non fundatâ in Deo intrinsecè, sed extrinsecè fun-
datâ in creaturis, in quibus inveniuntur distincta;
actum autem secundum intellectiōis divinæ partici-
pat visio beatifica, virtutem proximam intelligendi
participat lumen gloriæ, virtutem radicalem intel-
ligendi participat gratia sanctificans.

Obj. 6. Intelligere virtualiter præsupponit obje-
ctum intelligibile, in quod tendat; sed illud non
potest esse aliud, quam essentia vel natura divina;
ergo intelligere divinum præsupponit naturam
divinam.

By. N. Maj. cum enim objectum debeat uni-
ri intellectui, quò intellectus est perfectior, eò
majorem cum suo objecto postulat unitatem, &
ideo intellectus divinus etiam absque ullâ distinctio-
nis rationis cum fundamento in re est ipsum obje-
ctum intellectum, est solutio D. Ang. cit. Q. 14.
A. 2. O. *cum Deus nihil potentialitatis habeat, sed
sit actus purus, oportet, quod in eo intellectus & intel-
lectum sint idem omnibus modis.*

Obj. 7. Essentia divina debet esse radix omnium
proprietaryum; atqui intelligere divinum non est
radix omnium proprietaryum in Deo; quia Deus est
infinite, æternus, non quia est intelligens, sed
quia estens per essentiam & immutabilis.

By. Distingueno Maj. essentia debet esse radix
proprietaryum vel mediatè vel immediatè Con. præ-
cisè immediatè N. proprietaryum, quæ pertinent

ad operationem ut : misericordiae, justitiae &c. est immediatè radix, proprietatum autem, Quae pertinent ad esse & quae sunt modi quasi transcendentales ut : infinitas, aeternitas, harum non est radix immediatè sub respectu intellectiois, sed mediatè ratione entis increati & actus puri imbibiti.

Ex dictis sequitur : quamvis in Deo inter speciem intelligibilem, intellectum & intelligere ex parte rei significatae nulla prorsus sit distinctio virtualis, quia tamen juxtà nostrum modum significandi neque intellectus neque species intelligibilis expriment ultimam actualitatem lineae & vitae intellectualis : cum intellectus magis nominet actum primum quam secundum, species potius dicat formam constitutam quam constituentem, ideò non sunt idoneum constitutum essentiae vel naturae divinae.

Q U A E S T O II.

An in Deo dentur aliqua attributa : & quae ?

Suppono I. nomine attributi intelligitur forma absoluta necessario & formaliter in Deo existens & ad ejus essentiam, juxtà nostrum modum concipiendi velut totalis proprietates virtualiter consequens.

Explicantur singulae particulae : dicitur Primò : forma vel perfectio absoluta : ad removendas relationes, quae cum explicitè non dicant perfectionem, non sunt omnibus personis communes uti attributa. Secundò : necessario & formaliter in Deo existens : quo excluduntur perfectiones creaturarum non simpliciter simplices, sed admixtae imperfectionibus ut : esse sensitivum, rationale ; quae in Deo non sunt necessario & formaliter sed solum eminenter, item denominationes extrinsecae creatoris & gubernatoris à creaturis in tempore acceptae, item negationes

nes

DE ESSEN. DEI & EJUS ATTRIBUT. IN GEN. 43
nes & prædicata, quæ de Deo metaphoricè dicuntur ut ; dolere, pœnitere, irasci &c. Tertio. velut proprietas totalis ; nam inadæquatæ rationes ad eandem lineam pertinentes non constituunt distincta attributa : ut potentia creandi hominem & potentia creandi Angelum pertinent ad idem attributum omnipotentia, scientia simplicis intelligentia & scientia visionis pertinent ad attributum scientia. Quarto: juxta nostrum modum concipiendi ad essentiam consequens ; quia attributum non concipitur per modum formæ essentiam constituentis, sed per modum formæ advenientis, adjacentis & divinam essentiam ad aliam lineam trahentis.

Suppono 2. attributa in Deo quædam sunt positiva ut : esse bonum, justum ; quædam negativa, quæ per nomen negativum exprimentur ut : infinitus, invisibilis, incommutabilis, aliqua sunt absoluta, quæ nullum important respectum ad creaturas ut est : esse simplicem, unum ; quædam respectiva, quæ sine ordine ad creaturas non intelliguntur ut : omnipotentia, providentia, quædam pertinent ad substantiam Dei ut : simplicitas, bonitas, infinitas, quædam spectant ad operationes ut : voluntas, intellectus, scientia. His præmissis.

DICO. *In nominibus, quæ Deo attribuimus... quantum ad id, quod significant hujusmodi nomina, propriè competunt Deo* S. Th. hic. Q. 13. A. 3. O. sive dantur in Deo verè attributa vel perfectiones per voces de Deo prædicabiles significatæ ad lineam tum essendi tum operandi pertinentes.

Probat ex Con. Florent. Sess. 17. & 18. definiente, quod essentia & personalitas (idem est de attributis) differant ratione & intelligentiâ. Cujus ratio est ; quod nomina significantia perfectiones Dei v. g. intelligens, volens, sapiens, justus, misericors,

misericors, æternus, immensus &c. Non sint synonyma omninò idem secundum eandem rationem significantia : quia in divinis reperitur distinctio, per quam tollitur omnis contradictio, quæ alias sequeretur ex prædictis contradictoriis, verificatur autem de Deo : v. g. Pater generat, essentia divina nongenerat, intellectus est principium generationis, voluntas non est principium generationis ; sed contradictionem non salvat sola distinctio rationis ratiocinantis, nam illa fit, quando intellectus absque ullo fundamento idem distinguit à se ipso, ut cum dicit : Petrus est Petrus : distinguendo Petrum subiectum à Petro prædicato aut cum nomina synonyma multiplicat, ut ensis est gladius, vel distinguit ex solo modo concipiendi ut : inter definitum & definitionem : quia totum, quod dicit definitum implicite dicit definitio explicite ; atqui hæc distinctio non sufficit ad salvanda prædicata contradictoria : tota quippe distinctio rationis ratiocinantis est secundò intentionalis & intrà intellectum, ideo non possum dicere : ensis est ferrum, gladius non est ferrum, sicut dico essentia communicatur, paternitas non communicatur, & si in perfectionibus divinis esset sola distinctio rationis ratiocinantis, omnia prædicata in Deo forent synonyma, quod est falsum, aliud enim significamus per omnipotentiam, aliud per misericordiam, aliud per essentiam, aliud per attributum. ergo dantur in Deo plures perfectiones quæ ad minùs ratione ratiocinatâ distinguuntur.

Q U Æ S T I O III.

An attributa inter se & à parte rei ab essentiâ distinguantur ?

Essentiam ab attributis & relationibus & relationes ac attributa inter se non distingui realiter est

DE ESSEN. DEI & EJUS ATTRIBUT. IN GEN. 45
est veritas fidei definita in Con. Rhemenſi, ut refer-
tur in cap. damnamus de SS. Trin. difficultas in-
ter Catholicos eſt : an attributa ex naturâ rei ante
operationem intellectus inter ſe actu diſtinguantur
ut vult Scotus. Contra quem.

DICO. *intellectus noſter, cum cognoſcat Deum ex
creaturis format ad intelligendum Deum conceptiones
proportionatas perfectionibus procedentibus à Deo in
creaturas, quæ quidem perfectiones in Deo præexiſtunt
unitè & ſimpliciter* S. Th. hic. Q. 13. A. 4. O.
ſive attributa à parte rei nec inter ſe nec ab eſſentiâ
diſtinguuntur.

Probatuꝛ iñdè Deus eſt omninò ſimplex, omnis
intriſecæ multiplicationis & compositionis expers,
omnis autem multitudo repugnat ſimplicitati ; at-
qui diſtinctio actualis ex naturâ rei infert multitudi-
nem & compositionem : multitudinem quidem :
quia quatenus unum actu non eſt alterum eatenus
ſunt multa ; compositionem autem : quia quæ ſunt
multa aut ſunt unita aut non unita inter ſe, ſi unita,
hoc ipſo ſunt composita, exceptis tribus perſonis di-
vinis, quæ ſunt unitate formalis identitatis unitæ in
& cum natura divina. Si non ſunt unita, ſunt forma-
liter cumulus & aggregatum per accidens, quod eſt
abſurdum.

2dò. Deus eſt ens infinite perfectum, & actus
puriffimus ; diſtinctio autem actualis hanc infini-
tam actualitatem tollit : quia eatenus divina eſſen-
tia eſt actus purus, quatenus in ſe formaliter conti-
net & ſibi identificat omnem formalitatem & per-
fectionem ſimpliciter ſimplicem, nam ſi vel unicam
perfectionem ſibi non identificet, reſpectu illius eſt
formaliter perfectibilis & actuabilis, & conſequen-
ter non eſt actus purus, atqui per diſtinctionem for-
malem ex naturâ rei nec divina eſſentia nec divina

attri-

attributa formaliter sibi identificant omnem perfectionem, quia essentia non identificat sibi attributa, nec attributa essentiam, quorum quodlibet est summa perfectio, cum unum non sit alterum.

3^{ti}o. Inter extrema, quæ dantur à parte rei, quorum unum à parte rei non est aliud, est distinctio realis: sicut enim quæ dantur à parte rei nemine cogitante, sunt vera entia realia, ità etiam, quæ dantur à parte rei, si illorum unum non sit aliud à parte rei, realiter distinguuntur, nec possunt Scotistæ sufficientem dare rationem, quare aliquid à parte rei distinguatur ante operationem intellectus & tamen non distinguatur ut res à re: si enim sit res & à parte rei non sit alia res, utique distinguitur ut res à re.

Obj. 1. Illa distinguuntur formaliter ante intellectum, quibus ante intellectum conveniunt diversæ definitiones: atqui attributis divinis conveniunt diversæ definitiones. Ergo.

ꝛ. Distinguendo maj. Illa distinguuntur formaliter ante intellectum, quibus conveniunt ante intellectum diversæ definitiones formaliter & adæquatè diversæ Con. fundamentaliter & inadæquatè diversæ N. sed essentia & attributis aut personalitatibus ante intellectum conveniunt diversæ definitiones non formaliter & adæquatè: quia omnia sunt una & simplicissima entitas æquivalens diversis, quam si vellemus adæquatè definire, conglobandæ essent omnes definitiones omnium prædicatorum.

Obj. 2. Illa distinguuntur ante intellectum ex naturâ rei, quibus independentè ab intellectu conveniunt prædicata realia contradictoria; atqui de essentiâ, personalitatibus & attributis affirmantur prædicata realia contradictoria, quæ ipsis conveniunt independentè ab intellectu: filius enim producitur, essen-

ria

DE ESSEN, DEI & EJUS ATTRIBUT. IN GEN. 47
tia divina non producitur ; Pater generat intellectu,
non generat voluntate , ergo distinguuntur inde-
pendenter ab intellectu, non strictè realiter ut res à
re , ergo formaliter ex naturâ rei ut formalitas à for-
malitate.

¶. Distinguendo Maj. illa de quibus affirman-
tur duo contradictoria , distinguuntur ex naturâ rei
virtualiter Con. actualiter N. sufficit enim distin-
ctio virtualis ad hoc , ut de aliquo verificentur prædi-
cata contradictoria ; nam eo ipso , quod illud de quo
prædicantur prædicata contradictoria, sit virtualiter
multiplex & æquivaleat pluralitati & distinctioni re-
ali actuali , quæ possunt prædicari de distinctis actu-
aliter , etiam possunt prædicari de distinctis virtua-
liter , & quando taliter de distinctis virtualiter præ-
dicantur, non prædicantur formalissimè de uno
& eodem, ut unum & idem sunt, sed ut æquiva-
lent multis, & ideo non sunt formalissimè contra-
dictoria, ut in exemplo: intellectus generat, voluntas
non generat, si in secundâ propositione intelligatur :
nihil quod est voluntas generat, propositio est falsa.

Obj. 3. Quæ sunt essentialiter idem , illorum
omnia prædicata sunt idem : ita , quia Petrus est
idem cum seipso , omnia etiam realia prædicata Pe-
tri sunt idem cum ipso ; atqui quorum prædicata
sunt idem , de illis non potest unum negari , & al-
terum affirmari : cum , ubi est identitas , non pos-
sit negari identitas , ergo si attributa sint idem , &
prædicata attributorum sunt idem , & consequen-
ter de uno attributo non potest aliquid affirmari ,
quod de altero negatur.

¶. Distinguendo Maj. quæ sunt realiter idem,
illorum prædicata sunt realiter idem eâdem identi-
tate , quâ illa sunt idem Con. diverso genere identi-
tatis N. attributa sunt idem identitate reali actuali.
&

& ideo etiam prædicata sunt idem identitate reali actuali, sunt autem attributa diversa virtualiter, ideoque etiam denominationes & prædicata sunt diversa virtualiter.

Inst. 1. Si hæc propositio: Deus non miseretur per justitiam: est vera in aliquo sensu reali, jam in sensu reali ante intellectum in Deo prædicatum miserendi est realiter diversum ab attributo justitiæ.

R. Distinguendo sequel. Ergo prædicatum miserendi ante intellectum est distinctum ab attributo justitiæ realiter virtualiter **Con.** actualiter **N.** & ideo ante intellectum in divinis non dantur actu & formaliter prædicata contradictoria ut: misereri & non misereri, produci & non produci, sed virtute & fundamentaliter; datur enim una simplex quidditas divinæ essentiae fundans in nostro intellectu sub statu præcisionis ejusmodi oppositas denominationes.

Inst. 2. Ubi realis identitas semper est vera, ibi negatio identitatis semper est falsa; sed realis identitas inter justitiam & actum miserendi semper est vera; ergo negatio hujus realis identitatis est falsa & consequenter, si realiter sint idem misereri & justum esse, non possunt realiter negari.

R. Distinguendo maj. Ubi realis actualis & virtualis identitas est semper vera, ibi non potest realis identitas negari **Con.** Ubi realis actualis identitas est vera ibi realis virtualis non potest negari **N.** Sicut enim distinctio realis actualis præbet intellectui plures rationes objectivas correspondentes utrique membro contradictionis & facit, ut de diversis actualiter verificentur duo contradictoria, ita distinctio virtualis in unâ simplici essentiâ cuilibet membro contradictionis offert suam rationem objectivam, in quâ non exprimitur inclusio vel identitas unius rationis cum alterâ, & ita facit, ut correspondant contradictoria eidem rei actualiter,

non

DE ESSEN. DEI & EJUS ATTRIBUT. IN GEN. 49
non autem eidem rei virtualiter, ac per consequens
non manet formalis contradictio, cum non sit ejusdem
de eodem secundum idem.

Obj. 4. Prædicata realiter contradictoria, quæ rei
ante intellectum actu conveniunt, requirunt plus
quam virtualem distinctionem, cum idem non possit
esse actu & non esse actu, atqui communicari & non
communicari sunt prædicata, quæ independenter à
nostro intellectu dantur in divinis: nam nemine cogi-
tante verum est: essentia communicatur, personalitas
non communicatur, ergo est realis distinctio inter es-
sentiam & relationes; idem est de attributis.

R. N. mi. Nam actu à parte rei, priusquam noster
intellectus præcisivo & inadæquato conceptu distinctio-
nem format inter essentiam & personalitates, datur
quidem fundamentum reale ipsius contradictionis vid.
essentia æquivalens absoluto & relativo, nondum ta-
men datur negatio non communicationis: hæc quip-
pe primum superadditur ab intellectu creato unam
rationem ab alterâ præscindente & mutuò oppo-
nente.

Obj. 5. Distinctio illa virtualis Thomistarum vide-
tur esse in re eadem cum distinctione mediâ Scoti: quia
in Deo Thomistæ admittunt formalitates virtualiter di-
stinctas ante intellectum, de quibus verificantur duo
contradictoria, nec plus videntur velle Scotistæ.

R. Nomine distinctionis virtualis intelligunt Tho-
mistæ eminentiam divinæ perfectionis, quæ simplici-
ter in se complectitur & identificat omnes perfectiones
simpliciter simplices, hæc distinctio non est formalis
mediâ Scotistarum: quia illa datur ante intellectum ac
attributa & perfectiones in Deo actu distinguit; distin-
ctio virtualis non distinguit, sed identificat omnes per-
fectiones, præbet tamen intellectui fundamentum il-
las distinguendi, ideoque sufficit ad salvanda contra-

dictoria : cum enim perfectiones actu distinctæ in Creaturis præbeant intellectui diversos conceptus objetivos & denominationes , hoc etiam præstant perfectiones in eminentissima radice divinæ simplicitatis contentæ respectu intellectûs non potentis infinitatem illam unico conceptu adæquare , unde ex duplici capite vocatur distinctio virtualis 1. Quia provenit ex virtute sive eminentia divinarum perfectionum. 2. Quia idem præstat , quod distinctio actualis perfectionum creatarum subministrando diversos conceptus objetivos.

Ubi advertendum , quod distinctio virtualis in Deo sit duplex ; intrinseca & extrinseca : intrinseca est æquivalentia , quâ Deus æquivalere in simplicitate diversis perfectionibus ad diversas lineas pertinentibus : ut enim essentia divina præbeat nostro intellectui fundamentum intrinsecum aliquas formalitates actu distinguendi , debet dicere æquivalentiam respectu earundem ut plures sunt , non ut unum sunt , sed quando formalitates pertinent ad eandem lineam , æquivalent ipsi non ut plures sunt , sed ut unum sunt : quidquid enim in Deo cum fundamento ex parte ipsius concipitur , debet concipi per modum actus puri & infiniti in illâ lineâ , sed nisi concipiatur aliqua ratio simpliciter pertingens à primâ & infimâ usque ad ultimam actualitatem illius lineæ , non concipitur ut actus purus & infinitus in illâ lineâ ; distinctio virtualis extrinseca est eminentia & æquivalentia , quæ simplex Dei perfectio æquivalent diversis perfectionibus , quæ in Creaturis propter limitationem distinguuntur , nihilominus tamen ad idem genus pertinent & sub unâ aliquâ formalitate continentur. Sic omnes intellectiones , species expressæ & impressæ , principium radicale & proximum intelligendi , quia pertinent ad eandem lineam , non distinguuntur virtualiter intrinsecè sed extrinsecè , cum fun-

DE ESSEN. DEI & EJUS ATTRIBUT. IN GEN. § I
fundamentum potius detur ex parte nostri intellectus
conciipientis perfectiones increatas ad modum perfectio-
num creaturarum, quam ex parte Dei.

Q U Æ S T I O I V.

*An attributa inter se & ab essentiâ distinguantur
ratione ?*

Distinctio rationis est duplex objectiva & formalis ;
objectiva est, per quam ex parte conceptus ob-
jectivi una formalitas excludit aliam tanquam potentia
actum & gradus genericus differentiam ; distinctio for-
malis rationis vel secundum conceptum ex- & implici-
tum est, quando una perfectio cognoscitur alterâ ex-
plicitè non cognitâ, bene tamen implicitè ita ut una
perfectio, quamvis alteram actu formaliter contineat,
illâ tamen quasi suppressâ secundum sua solum forma-
lia prædicata manifestetur & exprimatui intellectui, qui
tantam perfectionum copiam simul cognoscere non
potest. Hoc notato.

*DICO. Sicut diversis perfectionibus creaturarum
respondet unum simplex principium representatum per di-
versas perfectiones Creaturarum variè & multipliciter
ita variis & multiplicibus conceptibus intellectus nostri
respondet unum omnino simplex secundum hujusmodi
conceptiones imperfectè intellectum S. Th. hic Q. 13.
a. 4. O. Sive ; attributa tum inter se tum ab essentiâ
divinâ distinguuntur ratione non objectivè sed tantum
formaliter.*

Probatu r : intellectui distinguenti attributa inter se
& ab essentiâ divinâ respondet conceptus objectivus
omnem divinam perfectionem includens sed non ex-
plicans, atqui hæc distinctio non est objectiva sed
tantum formalis ; ergo. Probatu r maj. De ratione actus
puri est, ut in se formaliter contineat omnem perfe-
ctionem sive formam aut quidditatem formaliter per-

fectam & simpliciter simplicem; sed divina essentia & omnia attributa, quæ de Deo formaliter dicuntur, sunt & intelliguntur esse actus purus, ergo quælibet perfectio debet in se reliquas formaliter includere & continere.

Ex quo sequitur 1. Non dari in Deo compositionem metaphysicam vel logicam, utpote repugnantem simplicitati & perfectioni actus purissimi: quia ad talem compositionem requiritur distinctio rationis objectiva excludentis & exclusi, vel ut una formalitas sit in potentiâ ad alteram & perfectè objectivè ab alterâ præscindatur tanquam nihil illius actu & formaliter continens.

Sequitur 2. Quod si in divinis attributis consideretur ratio implicita entis increati & infiniti, quam transcendentaliter includunt, omnia sunt æqualia: cum illa ratio entis increati sit unica simplicissima & indivisibilis & eodem modo in omnibus attributis inclusa; si verò concipiantur rationes explicitæ per analogiam ad similes perfectiones repertas in Creaturis, sub hac ratione attributa sunt inæqualia secundum quid, quatenus unum attributum majorem perfectionem exprimit, quam alterum ut: intellectus majorem perfectionem exprimit quam voluntas, sapientia quam scientia, & illa, quæ pertinent ad lineam intellectualem omnium perfectissimam, quam illa, quæ pertinent ad voluntatem & se habent velut affectiones ad lineam intellectualem consequentes.

Obj. 1. Quod est posterius & sequitur ad aliud non potest in priori includi, aliàs secundum eandem rationem esset prius & posterius; sed divina attributa secundum nostrum modum intelligendi consequuntur ad essentiam, & sunt ratione posteriora essentiâ; ergo non includuntur in divinâ essentiâ.

æ. Distinguendo maj. Quod est posterius, non po-

potest includi in priori explicitè Con. implicitè N. idem sub conceptu explicito est posterius secundum rationem seipso sub conceptu implicitè considerato, sic proprietates entis virtualiter ad ipsius essentiam consequuntur, & tamen in eâ implicitè includuntur.

Obj. 2. Idem non potest simul esse pars & totum, continens & contentum; atqui si attributum includatur in essentiâ & econtrâ attributum includat essentiam, continetur in essentia tanquam pars & aliquid ipsius & rursus includit essentiam tanquam partem sui.

R. Distinguendo mi. Si attributum includatur in essentia tanquam pars constituens in constituto &c. continetur in essentiâ tanquam pars Con. tanquam simplicissimè idem N. Attributa continentur in essentiâ per modum simpliciter non per modum partis.

Obj. 3. Si attributa implicitè contineantur in conceptu essentiæ, ità ut ab illâ objectivè præscindi nequeant, jam omnia prædicata in Deo sunt transcendentia contrâ divisionem suprâ datam, quâ divina prædicata dividuntur in transcendentia, quæ per omnes perfectiones vagantur uti: esse æternum, increatum, infinitum, & non transcendentia quæ important perfectiones non vagas sed determinatas, quæ propriè sunt attributa ut: esse sapientem, omnipotentem &c.

R. Distinguendo sequelam: omnia prædicata sunt in Deo transcendentia quoad rem significatam Con. & hoc est de ratione actûs puri; quoad modum significandi N. Divisio prædicatorum in transcendentia & non transcendentia potiùs pertinet ad modum significandi per comparisonem ad perfectiones creatas, quam ad rem significatam. Sicut actus purus includitur in unoquoque conceptu cujuslibet attributi; ità etiam cæteræ perfectiones, cum esse divinum vel actus purus

sibi habere omnes perfectiones simpliciter simplices. Quoad modum significandi autem & per comparationem ad perfectiones creatas, sicut esse ens, verum, bonum transcendent quamcunque perfectionem creatam, non tamen cætera prædicata, licet à parte rei sint idem, ita in divinis esse divinum, infinitum juxta nostrum modum concipiendi quasi imbibitur in quolibet attributo, non tamen alia prædicat, ut esse sapientem

Obj. ult. Si unum attributum includatur in aliis jam omnia prædicata divina etiam in sensu reduplicativo possunt de se invicem affirmari, adeoque dici: intellectus ut intellectus vult; quia enim ens transcendit inferiora, potest in sensu reduplicativo dici: substantia ut substantia est ens.

R. Essentiam & attributa non tantum identicè sed etiam formaliter & in abstracto de se mutuò prædicari posse uti etiam essentia de relationibus & vicissim, nisi ex parte subjecti vel prædicati significetur explicitè & reduplicativè ratio essentiæ vel attributi; itaque istæ propositiones: Deus est sua sapientia, in Deo sapientia est justitia, intellectus Dei est voluntas Dei, non minùs sunt formales prædicationes, quam istæ: bonitas est ens, bonitas est veritas: quia abstracta, quæ formaliter sibi identificantur & in se mutuò formaliter continentur, etiam de se mutuò formaliter prædicantur: sed ita se habent prædicata divina. Econtrà istæ propositiones sunt falsæ: Deus est ubique per æternitatem. Essentia est attributum, ratio misericordiæ est ratio justitiæ: quia in his prædicationibus adhibentur termini significantes reduplicatum explicitum conceptum formalitatis, ut virtualiter distinctæ, quatenus autem exprimitur & reduplicatur ista virtualis distinctio, eâtenus identitas unionis cum altero exprimi nequit, aliàs secundum eundem explicitum conceptum conciperetur idem & non idem, quod implicat. DIS-